تعامل انسان و اطلاعات، جلد۳ شماره۴
http://hii.khu.ac.ir
مقاله اصیل پژوهشی

بررسی کاربردپذیری مدل بت برای مطالعه رفتار جستجوی اطلاعات کودکان دوره پیش‌دبستانی در چند مرکز پیش دبستانی در شهر تهران

فاطمه سالکی ملکی: کارشناس ارشد علم اطلاعات و دانش شناسی، دانشگاه علامه طباطبائی، (نویسنده مسئول) f.saleki@gmail.com
عصمت مؤمنی: دانشگاه علامه طباطبائی
گلنسا گلینی مقدم: دانشگاه علامه طباطبائی

چکیده

دریافت: ۹۵/۰۹/۱۰
ویرایش: ۹۶/۰۴/۱۳
پذیرش: ۹۶/۰۴/۲۷

زمینه و هدف: هدف پژوهش حاضر تبیین فرایند جستجوی اطلاعات کودکان دوره پیش‌دبستانی مرکز ماه گل و ترنم شهر تهران و مقایسه آن با مدل بت است.

روش پژوهش: پژوهش از نوع کاربردی با رویکرد کیفی و به روش تئوری زمینه‌ای وضعیت رفتار جستجوی اطلاعات کودکان دوره پیش‌دبستانی شهر تهران را موردبررسی قرار داده و با مدل بت مقایسه نموده است. روش نمونه‌گیری هدفمند با توجه به شرایط پژوهش است و با در نظر گرفتن هدف مطالعه در بستر عمومی جامعه دو مرکز از دو منطقه شهرداری انتخاب شد. با توجه به شرایط انتخاب نمونه دو مرکز پیش‌دبستانی منطبق با شرایط پژوهش که هر یک ۱۰کودک در کلاس پیش‌دبستان داشتند؛ انتخاب و بنابراین ۲۰ نفر به‌عنوان نمونه پژوهش انتخاب شدند. پژوهش با در نظر گرفتن سه گروه از افراد (کودک، مربی و والدین) انجام شد.

یافته‌ها: یافته‌ها نشانگر آن است که رفتار جستجوی اطلاعات کودکان مرکز پیش‌دبستانی ماه گل و ترنم در مرحله برخورد با تکلیف پژوهشی دربرگیرنده آموزش، آماده‌سازی (ساخت) و رفتارهای پیش نگر، کنجکاو و عدم درک است که در مقایسه با مدل بت به‌جای خواندن دارای مرحله آموزش مفاهیم است. عملکرد آنان در مرحله جستجو دربرگیرنده برنامه‌ریزی، جستجو و جمع‌آوری و ساماندهی است و تعریف بسیار کم دیده شد و در مقایسه با مدل بت این مرحله برای آنان فاقد ارزیابی بود. رفتارهای مشابهی با رفتارهای مرحله دوم مدل بت دیده شد. رفتار شادی کمتر از سایر رفتارها دیده شد و بالاخره در مرحله ارائه دارای ارجاع دهی و ارائه و در درجات بسیار کمتر دارای تفسیر و تلفیق است و رفتارهای مشابهی نیز با رفتارهای مرحله سوم مدل بت داشتند.

نتیجه‌گیری: می‌توان نتیجه گرفت آموزش فرایند جستجوی اطلاعات به کودکان دوره پیش‌دبستانی با مدل بت و آشنایی آنان با منابع اطلاعاتی می‌تواند در پرورش دانش‌آموزانی پژوهشگر کمک شایانی کند.

کلیدواژه‌ها: رفتار جستجوی اطلاعات، کودکان پیش‌دبستانی، رفتار اطلاعاتی، سواد اطلاعاتی، مدل بت، مراکز پیش‌دبستانی

مقدمه

چالش‌های محیطی مختلف چون دنیای دیجیتال باعث شده کودکان امروز قبل از ورود به آموزش رسمی در مدارس از طریق محیط‌های دیجیتال به‌طور مستقیم وارد محیط‌های اطلاعاتی شوند. آنان بیشتر از هر زمان دیگری به منابع وسیع اطلاعات دسترسی دارند و از عملکرد ذهنی خود نسبت به افرادی که با نوشتن و آموزش‌های بعدی وارد محیط اطلاعاتی شده‌اند؛ به روشی کاملاً متفاوت بهره می‌گیرند (فاتکوا[1]، ۲۰۱۳). برخلاف تصور موجود از این کودکان، آنان در هنگام جستجوی اطلاعات ضروری برای انجام تکلیفی معین، فاقد تفکر و برنامه‌ریزی راهبری هستند (کوپر[2]، ۲۰۰۲؛ هیرش[3]، ۱۹۹۷؛ لارج[4] و بهشتی،۲۰۰۰) و در این زمینه نیازمند راهنمایی و دستورالعمل‌های کاربردی هستند (چن[5]، چن[6]،۲۰۱۳؛ شنتون[7]، دیکسون[8]،۲۰۰۳). از طرفی نیاز اطلاعاتی و روش‌های جستجوی اطلاعات کودکان متفاوت از روش‌های جستجوی اطلاعات بزرگ‌سالان است (بلال[9]،

[1]. Fatková
[2]. Cooper, L.Z
[3]. Hersh, S.G
[4]. Larg
[5]. Chen. Lin Ching
[6]. Chen. Yu-Pin
[7]. Shenton
[8]. Dixon
[9]. Bilal

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]
[DOR: 20.1001.1.24237418.1395.3.4.2.2]

۲۰۰۰؛ بلال، کربی[1]، ۲۰۰۲). نیز رفتار اطلاعاتی بسته به سطح دامنه دانش افراد (بلال،۲۰۰۰) و تجربه جستجوی پیشین (اسلون[2]، ۲۰۰۳) متفاوت است.

در رابطه با رفتار کودکان در قبال اطلاعات گروهی به بررسی رفتار جستجوی اطلاعات کودکان بزرگ‌تر و ارائه مدل پرداخته‌اند (کالثائو[3]، ۱۹۹۸؛ کوپر،۲۰۰۲-۲۰۰۴؛ منسور[4]، ۲۰۰۲؛ نست[5]، ۲۰۱۵). میزان توجه کودکان به محیط دیجیتال هدف گروه دیگری بوده است (ایستین[6]، یانگ[7]، ناسانسون[8]، ۲۰۰۶ ؛ لارج، بهشتی، باولر، نست، ۲۰۰۴-۲۰۰۶ ؛ آگاروال[9]، ۲۰۱۴) و تعدادی از پژوهشگران به بررسی نقش بزرگ‌ترها در کسب اطلاعات کودکان پرداخته‌اند (آگوستو[10] ، هاوسل[11]، ۲۰۰۵ ؛سرختان لو، موحد، رضوان فر، ۱۳۸۹؛ کاتالانو[12]،۲۰۱۳؛ شنتون، دیکسون، ۲۰۰۳-۲۰۰۵؛ بیگدلی، شاهینی، شاه کرمی، چالیک، ۱۳۹۴؛ اسکوتیل[13]، کروپوا[14]، اسواروسکی[15]، ۲۰۱۲). در تعدادی از پژوهش‌ها نیز همخوانی رفتار اطلاعات کودکان با مدل‌های رفتار اطلاعاتی بزرگ‌سالان هدف پژوهش بوده است (بلال، ۲۰۰۰؛ بلال، کربی، ۲۰۰۲؛ مهرآبادی، ۱۳۹۲؛ رنگ‌آمیز طوسی، ۱۳۹۲؛ باولر[16]، لارج[17]، ریجکیند[18]، ۲۰۰۱؛ مادن[19]، فورد[20]، میلر[21]، ۲۰۰۶؛ چن و چن،۲۰۱۳). اما در کمتر پژوهشی سواد اطلاعاتی و رفتار اطلاعاتی خاص کودکان پیش‌دبستانی به‌صورت مستقل موردمطالعه قرارگرفته است.

مدل‌های متنوع فرایندهای حل مسئله به‌عنوان یک الگو برای آموزش سواد اطلاعاتی هستند. دستورالعمل‌های سواد اطلاعاتی بیشتر نوشتاری و متکی بر مراحل فراشناختی و یا سؤال‌هایی است تا بتوان دستورالعمل‌ها را درک کرد. مدل‌های رفتارهای اطلاع‌یابی نیز تقریباً همیشه حالتی بصری دارند و بر روی رفتار و فرایندها متمرکز هستند.

باوجود تفاوت‌ها، شباهت‌هایی نیز در میان آن‌ها وجود دارد و می‌توان از هر دو برای اصلاح و یا پیش‌بینی رفتار استفاده نمود و این نقطه تقاطع مدل‌های سواد اطلاعاتی و رفتار اطلاعاتی است (نست،۲۰۰۹). تعداد معدودی از پژوهشگران ضمن بحث در مورد ترکیب مدل‌های رفتار اطلاع‌یابی و سواد اطلاعاتی، پژوهش‌هایی نیز در این زمینه‌ها انجام داده‌اند (جولین[22]، ویلیامسون[23]، ۲۰۱۰؛ لیمبرگ[24]، سوندین[25]، ۲۰۰۶، کولثائو،۱۹۹۸، شنتون، گیبسون[26]، ۲۰۱۱؛ فتاحی، ۱۳۸۳؛ سودبخش و نیک کار،۱۳۸۴). اما جدیدترین مدل ترکیبی سواد و رفتار اطلاعاتی که از ترکیب مدل سواد اطلاعاتی پی اس یو[27] و مدل رفتار اطلاعاتی بت[28] گسترش‌یافته است؛ توانسته همه این ویژگی‌ها را در یک مدل واحد بصری ترکیب کند تا عمل شناخت، یادگیری و حفظ فرایندهای پژوهشی را تسهیل کرده و راهنمایی برای مراحل پژوهش باشد. این مدل باهدف آموزش فرایند پژوهش برای کودکان ۸ تا ۹ ساله طراحی شده است.

همان‌گونه که پژوهش کالثائو این نکته را به اثبات رسانده است، می‌توان از یک رویکرد فرآیندی برای همه سطوح تحصیلی استفاده کرد و مارلند[29] (۱۹۸۱) نیز استدلال می‌کند که " پرسش‌های مطرح‌شده و فرایندهایی که باید طی شوند برای همه سطوح، از ابتدایی گرفته تا دانشجویان دکترا، یکسان هستند". مدل بت را نیز مانند مدل آی اس پی (کولثائو) می‌توان علی‌رغم طراحی انحصاری آن برای محیط مدرسه‌های ابتدایی برای حوزه‌های دیگر نیز به کار گرفت. از طرفی پژوهش‌های انجام‌گرفته در خصوص توسعه ذهنی کودکان ثابت کرده است که کودکان در زمان یادگیری مفاهیم جدید معمولاً متکی بر سرنخ‌های بصری هستند و در حوزه یادگیری زبان، به‌خصوص کلمه، این نکته به اثبات رسیده است که استفاده از ابزارهای یادآور به‌عنوان ابزاری کمکی برای حافظه بسیار مفید و اثرگذار است. بنابراین، می‌توان دریافت که کودکان کم سن و سال‌تر، الگوی فرآیندی را که بتواند مفاهیم بصری و یادآورها را ترکیب کند، آسان‌تر فرامی‌گیرند، تحلیل می‌کنند، و به خاطر می‌آورند (نست، ۲۰۱۴).

1. Kirbly
2. Osloon
3. kalthau
4. Mansor
5. Nesset
6. Eastin, M. S
7. Yang, M. S
8. Nathanson, A. I
9. Naresh kumar Agarwal
10. Agosto, D. E
11. Hughes-Hassell, S
12. Catalano, Amy
13. Skutil
14. Krupova
15. Svarovska
16. Bowler
17. Larg
18. Rejskind
19. A.D Maden
20. N.J Ford
21. D. Miller
22. Julien
23. Williamson
24. Limberg
25. Sandin
26. Gibson
27. PSU Model (Preparing, Searching, Using)
28. BAT Model (Beginning, Acting, Telling)
29. Marland

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

[DOR: 20.1001.1.24237418.1395.3.4.2.2]

نظر به اهمیت و توجه بـه آمـوزش در مراکـز پیش‌دبسـتانی ایران و ازجمله شهر تهران و تـأثیر ایـن آموزش‌هـا در رفتـار اطلاعاتی کودکان پیش‌دبسـتانی، بررسـی رفتـار جسـتجوی اطلاعـات آن‌هـا ضـروری بـه نظـر می‌رسـد. بـا توجـه بـه بررسی‌های انجام‌شده توسط پژوهشگر تاکنون پژوهشی کـه به بررسی و ارائه مدل ترکیبی سواد و رفتار اطلاعاتی در این رابطه پرداخته باشد؛ یافت نشد. لذا نظر به ویژگی‌هـای مـدل بت ازجمله تأکید آن بـر آماده‌سـازی کودکـان قبـل از آغـاز پژوهش و آموزش فرایند پژوهش به کودکان، طراحی بصری مدل (شکل خفاش) و طراحی برای کاربران خـاص (معلـم و دانش‌آموز)، این مدل نزدیک‌ترین مدل به لحـاظ جامعـه بـه پژوهش حاضر است. نیز با توجه به استدلال مارلنـد و نسـت در امکان استفاده از مدل برای حوزه‌هـای دیگـر و نیـز عـدم توجه پژوهشگران به جامعه کمتر از ۹ سال در طراحی مـدل رفتار جستجوی اطلاعـات، ایـن پـژوهش بـا هـدف بررسـی کـاربرد پـذیری فراینـد جسـتجوی اطلاعـات کودکـان دوره پیش‌دبستانی مرکز پیش‌دبستانی ماه گل و ترنم شهر تهـران در مقایسه با مدل بت، درصدد پاسخ به این پرسش است کـه مؤلفـه‌های رفتـار جسـتجوی اطلاعـات[1] کودکـان دوره پیش‌دبستانی ماه گل و ترنم شهر تهران در چـه مراحلـی بـا مؤلفه‌های مدل بت تطابق دارد؟ بـا توجـه بـه ایـن پرسـش، پرسش های فرعی زیر مطرح است.

۱- برخـورد اولیـه کودکـان دوره پیش‌دبسـتانی مرکـز پیش‌دبستانی ماه گل و ترنم شـهر تهـران در مـورد تکلیـف پژوهشی کلاس درس در مقایسه با مدل بت چگونه است؟

۲- فعالیت کودکان دوره پیش‌دبستانی مرکز پـیش‌دبسـتانی ماه گل و ترنم شهر تهران در جستجو برای تکلیف پژوهشـی کلاس درس در مقایسه با مدل بت چگونه است؟

۳- کودکان دوره پیش‌دبستانی مرکز پیش‌دبستانی ماه گل و ترنم شهر تهران نتایج تکلیف پژوهشی کلاس را در مقایسـه با مدل بت چگونه بیان می‌کنند؟

یـادگیری چگـونگی یـادگیری در کودکـان پیش‌دبستانی

پیاژه[2] پیشگام مطالعات رشد شـناختی در کودکـان رشـد یـا تحول را مقدم بر یادگیری می‌داند. وی کودک را دانشـمندی می‌داند که به‌تنهایی جهان را می‌فهمـد. بـرخلاف پیـاژه کـه معتقد است مرحله‌ای از رشد شناختی که کـودک در آن قـرار دارد تعیین‌کننـده ماهیـت یـادگیری اسـت و نمی‌تـوان بـه کمک‌آموزشی فراتر از رشد شناختی کـودک، در او یـادگیری ایجاد کرد؛ در نظر ویگوتسکی[3] فرایند رشد و تحول به دنبال فرایندهای یادگیری رخ می‌دهد. ویگوتسکی بر این باور است که دانسته‌ها، اندیشه‌ها، نگرش‌ها و ارزش‌های فرد در تعامـل با دیگران تحول می‌یابد و یادگیری پیش از رشـد بـه وجـود می‌آید. طبق این نظریـه رشـد شـناختی زمـانی بـه حـداکثر می‌رسد که در منطقه تقریبی رشد[4] تعامل اجتمـاعی صـورت گیرد. در تکمیل نظریه ویگوتسکی، برونـر[5] (۱۹۶۰) تکیـه‌گاه سازی را به‌صورت فرایند هدایت یادگیرنده برای گذار ازآنچـه اکنون می‌داند به آنچه قرار است یاد بگیـرد تعریـف می‌کنـد. وی می‌گوید به‌جای مجموعـه‌ای از واقعیت‌هـا یـا اطلاعـات پراکنده، باید به دانش آموزان ساختار بنیادی دانش، آمـوزش داده شود. یعنی مفاهیم، اصول و روش‌های پژوهش آن نظام علمی آموخته شود که موجب درک بیشتر کودک از موضـوع درسی و تشویق به کاوشگری و حل مسئله به‌صورت مستقل خواهد شد و کودکان قادر خواهند بود اندیشه‌های آموخته‌شده در یک موقعیت را در موقعیت‌های دیگر به‌کارگیرند. یعنی به آن‌ها کمک می‌کند یاد بگیرند که چگونه یاد بگیرند (سـیف، ۱۳۹۵).

مدل ترکیبی سواد و رفتار اطلاعاتی

سواد اطلاعاتی را یادگیری چگونگی یادگیری تعریف کرده‌اند (نظری، ۱۳۸۴). رفتار اطلاعاتی انسان با پیوندی که بین وی و اطلاعات برقرار می‌کند در پی پاسخ به ایـن پرسـش مهـم است که چرا با آگاهی و حتی زمانی بـدون آن و فقـط بـرای خود اطلاعـات در پـی آن هسـتیم (داور پنـاه، ۱۳۸۸). مـدل ترکیبی سواد اطلاعـاتی و رفتـار اطلاعـاتی بـت بـا تکیـه‌بر نظریه‌های رشد شناختی و تأکید بر آموزش مدل به کودکـان و تلفیق مؤلفه‌های سواد اطلاعاتی در رفتار سعی در آمـوزش مهارت‌های جستجوی اطلاعات به کودکان نمـوده اسـت. در اصل، مدل در مدل دیگری تعبیه‌شده است که مدل پـی اس یو (به معنی آماده‌سازی، جستجو، استفاده) نامیده شد (نسـت، ۲۰۱۳) و برگرفته از شواهد تجربی است که به‌عنوان بخشـی از یک پایان‌نامه در خصوص رفتار اطلاع‌یابی دانـش آمـوزان کلاس سوم در حومه مونترال، کبک، کانـادا، جمع‌آوری‌شـده بود (نست، ۲۰۰۹) و در دو تکرار اعتبار مـدل سـنجیده شـده است (نست،۲۰۱۴). در آن از آثار پژوهشـگرانی کـه بـر روی رفتار اطلاع‌یـابی (بیـتس[6]، ۱۹۸۹؛ گـراس[1]، ۱۹۹۵؛ کالشـائو،

[1]. Information Search Process
[2]. Jean Piaget
[3]. Vygotsky
[4]. زبان و منطقه تقریبی رشد دو اصطلاح مهم نظریه ویگوتسکی است که نقش زبان برای تعامل اجتماعی، تفکر و خود نظم دهی است. منطقه تقریبی رشد دامنه ای از تکالیف است که کودک به تنهایی از عهده انجام آن بر نمی آید اما به کمک بزرگسالان قادر به انجام آن است.
[5]. Broner
[6]. Bates

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]
[DOR: 20.1001.1.24237418.1395.3.4.2.2]

a۱۹۸۸، ۱۹۹۱، ۲۰۰۴؛ شنتون و دیکسون، a۲۰۰۳؛ تیلور[2]، ۱۹۶۸؛ ویلسون[3]، a۱۹۹۹، b۱۹۹۹) و سواد اطلاعاتی (بروس[4]، a۲۰۰۰، b۲۰۰۰؛ آیزنبرگ[5] و برکاویتز[6]، ۱۹۹۰؛ هرینگ[7]، ۱۹۹۶؛ رای[8]، لوئیس[9]، ۱۹۹۵) پژوهش کرده‌اند استفاده‌شده است. این مدل نه با دسته رفتار اطلاع‌یابی که روی مرحله جستجو تمرکز دارند و نه با مدل‌های سواد اطلاعاتی که رفتارها را شناسایی می‌کنند و مرحله جستجو را نادیده می‌گیرند؛ سازگار نیست. در عوض پلی میان این دو است (نست، ۲۰۱۳).

در مدل بت مراحل در هم ادغام‌شده تا در یک کلیت بیان شوند. برای تشریح و یادآوری، مدل به شکل یک خفاش رسم شده که در آن مرحله شروع و گفتن بال‌های خفاش و مرحله عمل سر خفاش است. نست هیچ‌یک از مراحل را مقدم بر مرحله دیگری نمی‌داند و این‌گونه بیان می‌دارد که یک خفاش نیاز به دو بال، بدن و سر دارد تا کلیت آن شکل بگیرد، به همین صورت هر سه مرحله برای تکمیل یک فرایند جامع لازم هستند. برای هر مرحله، مؤلفه‌های مرتبط شناسایی شدند. مدل دربرگیرنده سه مرحله شروع (آماده‌سازی)، مرحله عمل (جستجو) و گفتن (استفاده) است. مرحله شروع (آماده‌سازی) و مرحله گفتن (استفاده) تابع مرحله عمل (جستجو) هستند. مرحله اول مدل توجه به مفهوم اساسی خواندن و ساخت دارد، دربرگیرنده فعالیت‌های خواندن (با صدای بلند، خواندن در سکوت، قصه‌خوانی، برای آشنایی با مفاهیم و اصطلاحات مرتبط با موضوع تحت مطالعه) جهت افزایش دانش موضوعی و ساخت (نقشه مفاهیم، سخنران مهمان، ارائه گروهی) است که به تقویت مهارت‌های تفکر انتقادی تمرکز دارد. این مرحله کاملاً آموزشی است و معلم باهدف آشنایی کودکان با مفاهیم موضوع پژوهش به آموزش مفاهیم می‌پردازد و در "ساخت" کودکان را برای پژوهش مستقل آماده می‌کند. مرحله "شروع" در این مدل با این مرحله در سایر مدل‌ها متفاوت است. این مرحله ازنظر اهمیت نیز برابر با دیگر مرحله‌ها است و اهمیت آماده‌سازی دانش آموزان قبل از آغاز به جستجوی اطلاعات و استفاده از آن را درک می‌کند. اگر در سایر مدل‌ها مرحله شروع وجود داشته باشد؛ بیشتر مرتبط با فرایند جستجو است. اما این مرحله در بت درواقع آماده‌سازی کودکان برای انجام پژوهش با فعالیت‌هایی ازجمله (بلند خوانی، خواندن دسته‌جمعی، قصه‌گویی، ارائه گروهی، سخنران مهمان و ....) است. مرحله دوم، کودک را در فرایند جستجو درگیر می‌کند. کودک با استفاده از آموزه‌های خود کاملاً در فرایند جستجو درگیر می‌شود. مؤلفه‌های فرایند جستجو دربرگیرنده برنامه‌ریزی، تعریف، یافتن، گردآوری اطلاعات، ارزیابی و سازمان‌دهی است. مرحله سوم، بسیار شناختی است و دارای مؤلفه‌های تفسیر و تلفیق اطلاعات جمع‌آوری‌شده و ارائه و ارجاع دهی آن‌ها است.

برای هر مرحله مؤلفه‌های رفتاری مشخصی نیز تعریف‌شده است. سه مؤلفه رفتاری مؤثر مرتبط با مرحله شروع عبارت‌اند از: پیش‌نگری، کنجکاوی (مثبت‌تر) و عدم درک (منفی‌تر). دو مورد اول با عدم قطعیت مرتبط هستند که مفهومی است که توسط کولثائو (۱۹۹۸)، ویلسون (۱۹۹۹) و نهل[10]، بلال (۲۰۰۷) شناسایی‌شده و موردبحث قرارگرفته است. از میان مؤلفه‌های رفتاری مرحله دوم رفتارهای مثبت‌تر شادی، انحراف از موضوع و کنجکاوی هستند و رفتارهای منفی خشم، ناامیدی، حواس‌پرتی و ناکامی هستند. مؤلفه‌های رفتاری مثبت مرحله سوم دربرگیرنده غرور، آسودگی و رضایت است و موارد منفی عدم رضایت و ملال است. (نست،۲۰۱۴،۲۰۱۳،۲۰۰۹). مراحل تکوین مدل به شکل ذیل است (اشکال ۱-۴).

این مدل دارای ویژگی‌هایی است که آن را از سایر مدل‌های مشابه متمایز کرده است. ازجمله ریسک طراح آن در جامعه آماری پژوهش است. دومین ویژگی توجه به آماده‌سازی کودکان برای پژوهش است که با دو فعالیت آموزش مدل به کودکان قبل از آغاز پژوهش و نیز آشنایی کودکان با مفاهیم پژوهش و مفاهیم موضوع پژوهش با مرحله " شروع" انجام می‌شود و از میان مدل‌های مشابه تنها مدل ایکسیت به این مسئله توجه داشته است (رای[11]، لوئیس[12]، ۱۹۹۷). در پژوهش‌های که به بحث در مورد آموزش خواندن به کودکان پرداخته‌اند؛ این آموزش‌ها با روش‌هایی چون بلند خوانی، خواندن برای کودکان، قصه‌گویی، کتاب‌های تصویری و پرسش در مورد متن و ازاین‌دست بوده است (لوئیس، ۲۰۰۵؛ هونیق[13]، ۲۰۰۴؛ لوین[1]، ۲۰۰۲؛ آرنولد[2]، ۲۰۰۵). بلند خوانی

1. Gross
2. Taylor
3. Wilson
4. Bruce
5. Eisenberg
6. Berkowits
7. Herring
8. Wray
9. Lewis
10. Nahl
11. Wray
12. Lewis
13. Honig

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

[DOR: 20.1001.1.24237418.1395.3.4.2.2]

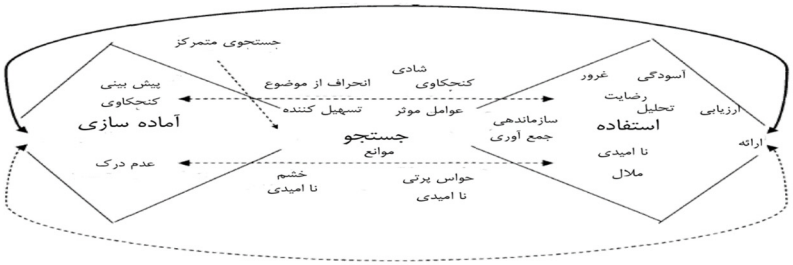

شکل ۱. مدل آماده‌سازی، جستجو، استفاده (پی اس یو) (نست، ۲۰۰۹)

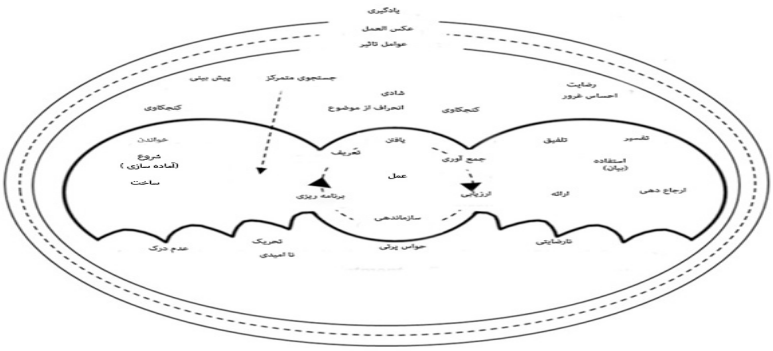

شکل ۲. مدل ترکیبی پی اس یو و بت برای آموزگار و والدین (نست، ۲۰۱۲)

شکل ۳. مدل ساده‌شده شروع، عمل، گفتن (بت) برای کودکان (منبع: نست، ۲۰۱۳)

شکل۴. مدل نهایی بت، تکرار نهایی (نست، ۲۰۱۴)

باعث آرامش و آسایش برای کودکان خردسال و نیز ایجاد ارتباط مثبت با کتاب برای آنان است. بخصوص زمانی که به‌صورت شعر و آهنگین باشد (داناهی[3]، اولسون[4]، ۲۰۰۳). عده‌ای از پژوهشگران تأکیددارند که بلند خوانی برای کودکان باید از شش‌ماهگی کودک آغاز شود تا مهارت خواندن را تحت تأثیر قرار دهد (فاکس[5]،۲۰۰۱). کتاب خواندن برای کودکان در مهارت‌های خواندن تأثیر بسیاری دارد. به‌طوری‌که آنان اصول سوادآموزی بالاتری خواهند داشت (دریسانگ[6]، کامپانا[7]،۲۰۱۱). سومین ویژگی طراحی بصری مدل (شکل خفاش) و طراحی برای کاربران خاص خود به‌صورت جداگانه (شکل ۲ و ۳) است. نسخه معلم دارای فرایندها و رفتارها جهت راهنمایی معلم و نسخه ساده‌شده جهت یادگیری فرایندها توسط کودکان است. این

[1]. Levine
[2]. Arnold
[3]. Danahi
[4]. Olson
[5]. Fox
[6]. Dresang
[7]. Campana

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]
[DOR: 20.1001.1.24237418.1395.3.4.2.2]

ویژگی نیز در هیچ‌یک از مدل‌های مشابه دیگر وجود ندارد. با توجه به این مفهوم و برای آماده‌سازی کودکان پیش‌دبستانی برای انجام پژوهش، این پژوهش در محیط آموزش پروژه محور انجام شد.

پیشینه پژوهش

پژوهش‌های انجام‌شده درزمینه سواد و رفتار اطلاعاتی، هرکدام از این حوزه‌ها را به‌صورت جداگانه، موردبررسی قرار داده‌اند و کمتر پژوهشی به بررسی ترکیبی در این زمینه پرداخته است. نیز جامعه کودکان کمتر موردتوجه پژوهشگران بوده است. از میان معدود پژوهش‌هایی که به بررسی رفتار اطلاعاتی کودکان پرداخته‌اند، پژوهش (شتنون، دیکسون،۲۰۰۳-۲۰۰۵؛ شنتون، گیبسون،۲۰۱۱ شاه‌حسین‌اوغلو[1] ،۲۰۱۰؛ بوریسوا[2]، هاویگروا[3]، سیمیکورا[4]، ۲۰۱۲؛ هاویگروا، هاویگر [5]، ۲۰۱۳؛ بوریسوا، هاویگروا، ۲۰۱۵) با پژوهش حاضر ارتباط بیشتری دارد. پژوهش شتنون، دیکسون،۲۰۰۳-۲۰۰۵ به بررسی رفتار اطلاعاتی زندگی روزمره کودکان ۴ تا ۱۸ سال در انگلستان می‌پردازد. در اولین مطالعه (۲۰۰۳) با عنوان "استفاده جوانان از مردم به عنوان منابع اطلاعاتی" به بررسی نیاز اطلاعاتی کودکان پرداختند. در این مطالعه، ۱۸۸ کودک در دو گروه متمرکز و یا مصاحبه‌های فردی شرکت کردند. به‌جای مطالعه در منابع یا عادات مطالعه به بررسی کیفی نحوه بهره‌گیری کودکان از سایر منابع و افراد پرداختند. یافته‌ها نشان داد افراد جوان در زمان اطلاع‌یابی, منابع غیررسمی را به‌عنوان منابع مرجح انتخاب می‌کنند. تقریباً همه استفاده از افراد دیگر برای رفع نیاز را به‌عنوان یک رویکرد اعلام کردند. نیز در ۲۰۰۵ در پژوهشی با عنوان "نیاز اطلاعاتی، یادگیری بیشتر درباره آنچه کودکان می‌خواهند، نیاز دارند و از پژوهش انتظار دارند" به بررسی اطلاعات موردنیاز کودکان و نوجوانان در زندگی روزمره پرداختند. در این پژوهش بر اطلاعات و همچنین بر نتایج حاصل از آن، تمرکز کرده و به نیاز اطلاعاتی کودکان پرداخته است. نتیجه نشان داد خروجی پژوهش و آزمایش فاکتورها کاملاً مشابه نبوده اما نیاز اطلاعاتی طبیعی کودکان به‌صورت عمقی بررسی‌شده است و موانع یافتن اطلاعات آنان را بیان کردند.

در ادامه این مطالعات در ۲۰۱۱ شنتون با همکاری گیبسون مدلی را بر مبنای مطالعات قبلی توسعه دادند. مدل ارائه‌شده در سال ۲۰۰۳ دربرگیرنده پنج فاز در ابعاد شناختی، رفتاری و فیزیکی است و این فازها عبارت است از یک: شناسایی جهت کلی (تعین ماهیت نیاز اطلاعاتی و دربرگیرنده تصمیم‌گیری در مورد شکل مواد و محل یافتن آن‌ها)، دو شناسایی منبع (تشخیص و تفکیک منابع و یافتن منابع مناسب)، سومین فاز شناسایی جزء نام دارد و دربرگیرنده تعامل با منبع اطلاعات و شناسایی و پرسش از اجزای درون منابع است و ممکن است درصورتی‌که به جواب قانع‌کننده برسد دیگر به دنبال سایر منابع مربوط نرود. مرحله یا فاز چهار عبارت است از دسترسی به اطلاعات که ممکن است در مرحله سه انجام‌شده باشد. این مرحله دربرگیرنده خواندن بسیار متمرکز و مکرر و یا مطالعه از موجودی برای استخراج اطلاعات مربوطه است و دربرگیرنده موارد بیشتری از قبیل انعکاس فکری و سایر موارد باشد. مرحله نهایی تصمیم‌گیری در موردبررسی نتایج و اقدامات آتی است. این تصمیم‌گیری در مورد سودمندی مواد و نیز تصمیم‌گیری در مورد ادامه روند جستجو و یا توقف به دلیل کفایت جستجو است (شنتون،۲۰۱۱). این مدل در هر محیط اطلاعاتی به‌صورت جداگانه بحث کرده است بدین معنی که برای فرمت‌های چاپی، الگوی جداگانه و در فرمت الکترونیک و سایر فرمت‌ها دارای الگوی مشخصی است. درحالی‌که برای شناسایی رفتار خاص هر فرمت اطلاعاتی مفید هستند، در مورد سایر عوامل مؤثر بحث نکرده است (نست،۲۰۰۹). شاه‌حسین‌اوغلو (۲۰۱۰) در پژوهشی با عنوان "کودکان به‌عنوان پژوهشگر : گزارش از کلاس علوم دانش آموزان ۶ ساله ترکیه‌ای" باهدف یادگیری پژوهش محور کودکان ۶ ساله به بررسی ۲۸ دانش آموزان در دو کلاس کودکستان از طریق مشاهده مشارکتی، تجزیه‌وتحلیل اسناد و مصاحبه با معلمان، پدر و مادر و دانش آموزان پرداخت. با تحریک حس کنجکاوی کودکان با پرسش‌های از قبل تعریف و برنامه‌ریزی‌شده به پژوهش در محیط فیزیکی پرداختند. نتایج نشان داد تا زمانی که از این رفتار کودکان حمایت شود؛ می‌توانیم به اطلاعات آن‌ها شکل دهیم و به آن‌ها کمک کنیم تا جهان پیرامون را بشناسند.

بوریسوا، هاویگروا، سیمیکورا (۲۰۱۲) در پژوهشی با عنوان " رفتار اطلاعاتی کودکان بااستعداد " به بررسی تفاوت استعداد بین کودکان پیش‌دبستانی در کشور چک با توجه به استفاده کودکان از منابع اطلاعاتی و تعداد پرسش‌های

[1]. Sahhüseyinoglu, Derya
[2]. Iva Burešová
[3]. Havigerová
[4]. Mariana Šimíkov
[5]. Haviger

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

[DOR: 20.1001.1.24237418.1395.3.4.2.2]

کودکان در یک موضوع می‌پردازد. پژوهش کیفی و با ابزار مشاهده و نیز پرسشنامه جهت بررسی کمی است. مصاحبه فردی با رویکرد رفتار اطلاعاتی طبق مدل ویلسون انجام‌گرفته است. ادامه این بررسی (هاویگروا، هاویگر ۲۰۱۳) با عنوان «چگونه کودکان اطلاعات در مورد موضوعات جالب را پیدا می‌کنند» انجام شد. هدف از این مطالعه کشف برخی از زمینه‌های روانی از سواد اطلاعاتی است و بر روی ارتباط بین گرایش شناختی و رفتار اطلاعاتی کودکان پیش از دبستان متمرکز است. نتایج نشان می‌دهد که کودکان قبل از مدرسه قادر به استخراج اطلاعات در مورد موضوعات جالب برای آن‌ها، از تمام منابع موجود – اعم از رسانه‌های سنتی مانند کتاب و مجلات یا رسانه‌های مدرن دیجیتال (کامپیوتر، دی‌وی‌دی) هستند و نیز در استفاده از منابع تنها به یک مورد از آن‌ها اکتفا نمی‌کنند. (بوریسوا، هاویگروا، ۲۰۱۴) در پژوهشی با عنوان «رفتار اطلاعاتی کودکان بااستعداد در سنین قبل از مدرسه» باهدف شناسایی کودکان بااستعداد مطالعه‌ای کیفی از بافت رفتاری کودکان بااستعداد در سنین قبل از مدرسه انجام دادند. هدف اولیه این مقاله چرایی و چگونگی انعکاس رفتار کودکان بااستعداد در نحوه و ساختار پرسش‌هایشان و تفاوت رفتار آنان با رفتار کودکی باقابلیت‌های ذهنی متوسط است. این هدف متعاقباً بر اساس این تصور شکل می‌گیرد که استعداد کودکان در این سن در روشی که آن‌ها اطلاعات را پردازش می‌کنند منعکس می‌شود. پس از انتخاب دو گروه استعدادی کودکان با معیار هوش وکسلر از پرسش‌نامه رفتار اطلاعاتی برای والدین و فرزندان استفاده شد. نتایج این پژوهش مشخص کرد رفتار اطلاعاتی کودکان بااستعداد، در بعضی جهات، با رفتار اطلاعاتی کودکان معمولی متفاوت است، چراکه ویژگی‌های خاصی در رفتار آنان به چشم می‌خورد.

از میان پژوهش‌های بررسی‌شده پژوهش‌های شنتون و دیکسون (۲۰۰۵-۲۰۰۳) گروه سنی ۴- ۱۸ سال را بررسی کرده است و به رفتار اطلاعاتی خاص کودکان پیش‌دبستانی توجه نکرده است. پژوهش‌های پیوسته بوریسوا، هایگروا، سیمیکوا (۲۰۱۵-۲۰۱۲) با شمارش تعداد پرسش‌های مطرح‌شده از طرف کودکان به بررسی تفاوت رفتار اطلاعاتی در کودکان بااستعداد و کودکان عادی پرداخته است و فرایند جستجوی اطلاعات آنان را مشخص نکرده است. شاه حسین اوغلو (۲۰۱۰) نیز مراحل فرآیند پژوهش در کودکان پیش‌دبستانی را با روند پرسشگری آنان و بدون اشاره به رفتار اطلاعاتی و سواد اطلاعاتی تدوین کرده است. نست (۲۰۰۹-۲۰۱۵) در جامعه پژوهشی متفاوت (کودکان ۸-۹ ساله) مدل فرایند جستجوی اطلاعات کودکان کلاس سوم را با تکلیف پژوهشی تدوین کرده است. جمع‌بندی نتایج پیشینه پژوهش‌های بررسی‌شده، نشانگر آن است که مدل‌های موجود نمی‌توانند به‌طور جامع رفتار جستجوی اطلاعات کودکان پیش‌دبستانی را رصد نمایند. این پژوهش درصدد است با کمک آموزش پروژه محور و انجام تکلیف پژوهشی (جستجوی اطلاعات) کاربردپذیری مدل بت در فرایند جستجوی اطلاعات کودکان دوره پیش‌دبستان ماه گل و ترنم شهر تهران را بررسی کند.

روش

چنانکه گفته شد هدف پژوهش حاضر تبیین فرایند جستجوی اطلاعات در کودکان دوره پیش‌دبستانی مرکز پیش‌دبستانی ماه گل و ترنم شهر تهران و مقایسه آن با مدل بت است. به‌منظور نیل به هدف پژوهش که از نوع کاربردی است؛ وضعیت رفتار جستجوی اطلاعات کودکان دوره پیش‌دبستانی به روش کیفی موردبررسی قرار گرفت. جامعه پژوهش را کودکان دوره پیش‌دبستانی مراکز پیش‌دبستانی شهر تهران تشکیل دادند. روش نمونه‌گیری هدفمند با توجه به شرایط پژوهش است. در هنگام انتخاب یک استراتژی نمونه‌برداری لازم است به‌تناسب هدف مطالعه، پرسش خواسته‌شده و محدودیت‌های موجود توجه شود (جلالی، ۱۳۹۱). لذا در نمونه‌گیری پژوهش حاضر با توجه به هدف مطالعه در بستر عمومی جامعه و سنجش رفتار اکثریت، نظر به تأثیر امکانات و شرایط کودکان مناطق شمال شهر بر نتیجه پژوهش، منطقه غرب و جنوب شهرداری در نظر گرفته شد. از غرب، منطقه ۲ شهرداری و از جنوب، منطقه‌ی ۱۱ شهرداری انتخاب شد. مراکز انتخابی باید دارای شیوه آموزش پروژه محور و کتب تدریس مشابهی بودند و ملاک ورود به نمونه دارا بودن والدین باسواد بالاتر از دیپلم و رضایت در اجرای طرح بود. به‌علاوه با توجه به ملاک تدریس یعنی یک واحد مشترک از یک منبع مشخص دو مرکز پیش‌دبستانی در این مناطق با شرایط پژوهش هماهنگ بودند و هر یک از این مراکز ۱۰ کودک در کلاس پیش‌دبستان داشتند. بنابراین ۲۰ نفر به‌عنوان نمونه پژوهش از دو کلاس پیش‌دبستانی انتخاب شدند.

روش گردآوری داده

نظر به خصوصیات رده سنی کودکان پیش‌دبستانی، در بررسی هدف پژوهش، سه گروه از افراد در این رابطه دخیل هستند. والدین، مربی پیش‌دبستانی و کودک. بنابراین و برای اطمینان از یافته‌های پژوهش این مطالعه با دخیل نمودن هر

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]
[DOR: 20.1001.1.24237418.1395.3.4.2.2]

سه گروه در پژوهش انجام شد. در فاز اول پژوهش مصاحبه‌ای با والدین برای جلب رضایت و توضیح طرح و درخواست همکاری در اجرای طرح انجام شد. در کلاس درس پژوهشگر به تشریح کار خود برای کودکان پرداخت. درس زندگی حیوانات از کتاب دانش، بهداشت و جهان پیرامون (از سری پیش‌دبستان انتشارات مبتکران) به‌عنوان واحد تدریس پروژه انتخاب شد. کودکان به انتخاب خود از میان حیوانات یک تکلیف پژوهشی انتخاب نمودند. در این قسمت برای انتخاب موضوع با کودکان مصاحبه شد. در فاز دوم واحد درسی توسط مربی کلاس‌ها تدریس شد. ۸ جلسه جهت آشنایی کودکان با موضوع حیوانات با کمک ابزارهای آموزشی ازجمله استفاده از فلش کارت آموزشی، کتاب قصه، عروسک و سی‌دی‌های آموزشی و بازدید از اماکن مرتبط برگزار شد تا کودکان واژگان جدید، مفاهیم، مهارت‌های لازم برای انجام پروژه و ایده‌هایی برای ارائه مناسب‌تر را بیاموزند. نمایشگاه کتابی ترتیب داده شد و عمداً کتبی متناسب با موضوع تکلیف کودکان در دسترس آنان قرار گرفت. بازدید از کتابخانه و باغ‌وحش جهت آشنایی کودکان با موضوع تکلیف پژوهشی انجام شد. سی دی آموزشی دایره المعارف حیوانات جهت آموزش استفاده شد. هر جلسه دایره المعارف حیوانات پخش و در کلاس موردبحث قرار می‌گرفت و مربی در موضوعاتی که هر کودک انتخاب کرده بود توضیح و تأکید بیشتری می‌کرد. سپس با توجه به آموزه‌های جلسات، کودکان به جستجو پرداختند. ۵ جلسه به کودکان در مورد موضوع مهلت جستجو داده شد و عملکرد آنان پیگیری و مشاهده شد. آنان تشویق شدند در مورد کارهایی که انجام داده‌اند صحبت کنند و برای دوستان خود تجربیاتشان را بیان کنند و پژوهشگر نیز پرسش‌هایی مطرح می‌کرد و نظر مربی نیز در این زمینه بررسی شد. در فاز سوم و نهایی هر کودک در یک جلسه اطلاعات به‌دست‌آمده از جستجوی خود را واگویی کرد. مدت‌زمان مرحله سوم ۲۰ جلسه و هر جلسه به میزان ۵ تا ۲۰ دقیقه بود. معلم با مشاهده تکلیف پژوهشی، نحوه ارائه، مدت‌زمان ارائه، داوطلبی در ارائه، ارائه مطالب مرتبط با موضوع، مطالب مناسب، مفید، کافی و شرح مبسوط به هر یک از کودکان کیفیت ارائه‌ها را سنجید. پس از پایان تکلیف، مصاحبه با کودکان انجام شد. با پرسش‌های مشترکی از نحوه انجام پژوهش و سختی‌های آن و همچنین تمایل به ادامه، جنبه‌های احساسی و رفتاری مطابقت داده شد.

روش تجزیه‌وتحلیل داده‌ها

پژوهش با رویکرد کیفی و به روش تئوری زمینه‌ای انجام شد. نظریه برخاسته از داده‌ها با استفاده از شیوه نظام‌مند منسوب به اشتراوس[1] و کوربین[2] انجام شد. شیوه سامانمند نظریه برخاسته از داده‌ها بر استفاده از مراحل تحلیل داده‌ها از طریق کدگذاری سه محوری است. کدگذاری کیفی به معنای خلق گروه‌هایی از مفاهیم با تکیه‌بر تفسیری است که از دادها به دست می‌آید. سه مرحله مذکور دربرگیرنده کدگذاری باز، محوری و گزینشی است. در کدگذاری باز تحلیل سطر به سطر و بررسی دقیق داده‌ها، عبارت به عبارت و گاه کلمه به کلمه انجام می‌شود. در این مرحله، محقق با خواندن عمیق متن مصاحبه‌ها به مفهوم‌سازی می‌پردازد .سپس، تحلیل‌گر، برخی از مفاهیم را در زیر مفهوم انتزاعی‌تری قرار می‌دهد که مقوله نامیده می‌شود. در کدگذاری محوری مقوله‌ها به مقوله‌های اصلی و فرعی تجزیه می‌شوند و حول یک مقوله اصلی گرد هم می‌آیند و پارادایم محوری را تشکیل می‌دهند و رابطه مقوله اصلی و فرعی را نشان می‌دهند. در آخرین مرحله بر پایه اجزا نوظهور به‌دست‌آمده پژوهشگر گزیده‌تر عمل نموده و دست به انتخاب می‌زند (بازرگان،۱۳۹۵). به‌منظور تأیید پذیری بیشتر با استفاده از فن کنترل اعضا تحلیل داده‌ها و نتایج آن به والدین داده شد و واکنش آنان در مرحله گزارش نتایج اعمال شد. این ارائه با مصاحبه تلفنی انجام شد. به‌علاوه با استفاده از فن کسب اطلاعات دقیق موازی نتایج و تحلیل داده‌ها در اختیار مربی کلاس قرار گرفت و علاوه بر اعمال‌نظر در مراحل جستجوی اطلاعات مشاهداتش از رفتار کودکان به‌صورت فراوانی برای اطمینان بیشتر در تحلیل بهره گرفته شد.

یافته‌ها

پرسش اول پژوهش: برخورد اولیه کودکان دوره پیش‌دبستانی مرکز پیش‌دبستانی ماه گل و ترنم شهر تهران در مورد تکلیف پژوهشی کلاس درس در مقایسه با مدل بت چگونه است؟ برای پاسخ به این پرسش پژوهشگر با استفاده از تحلیل کیفی به فعالیت‌های موجود در این مرحله می‌پردازد. به دلیل حجم بالای کدگذاری‌ها در کدگذاری باز تنها به یک جدول به‌عنوان نمونه بسنده می‌شود. با توجه به اهمیت نقش مربی به‌عنوان عامل بی‌طرف، برای درک بیشتر مطابقت رفتارها علاوه بر مقوله‌بندی درصد فراوانی

[1]. Strauss
[2]. Corbin

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

[DOR: 20.1001.1.24237418.1395.3.4.2.2]

جدول ۱. نمونه مصاحبه و مشاهده برخورد اولیه با تکلیف پژوهشی و مقوله‌های مربوط و مقایسه با مدل بت

نمونه جملات از مصاحبه و مشاهده برخورد اولیه با تکلیف پژوهشی کلاس درس	مفهوم‌سازی	مقوله‌بندی	مقایسه با مراحل و رفتارهای مرحله اول مدل بت
توی سی دی گفت حیوان‌ها یا اهلی هستند و یا وحشی(ب۲)	دانش موضوعی کم	آموزش	خواندن
این یعنی چه؟ (ب ۹)	نیازمند آموزش مفاهیم		
دایناسور همان اژدهاست؟ (الف ۲)			
باید اول معنی‌اش رو بدونیم. (ب ۲)			
ما که هیچی ازش نمی دونیم. (ب ۵)			
مثلاً از بدن دایناسور نفت درست می کنن (الف ۴)	فکر کردن		
فکر می‌کنم بعضی هاشون تو مزرعه زندگی می کنن (ب ۶)	پرسش		
با حرف‌های عطیه جون (مربی) با دایناسور آشنا شدم (الف ۶)	آموزش روش	آماده‌سازی (ساخت)	ساخت
چه‌کاری باید بکنیم؟ (ب ۷)			
من باید در موردش تحقیق کنم. (الف ۴)	اشتیاق جستجو دارد		
این‌طوری ما دانشمند می شیم؟ (ب ۲)	به‌تنهایی جستجو می‌کند	پیش‌نگری	پیش‌نگری
فکر کنم باید از مادرم بپرسم (الف ۷)			
این چیه؟ کجا زندگی می کنه؟ (الف ۵)	می‌خواهد بیاموزد		
کجا در موردش میشه فهمید (الف ۱۰)	علاقه‌مندی و پیگیری	کنجکاو	کنجکاو
دوست دارم بدونم بچه دلفین چطوری تو آب گم نمیشه (ب ۳)			
پاسخی نمی‌دهد. واکنشی نسبت به مسئله ندارد. (ب ۱۰)	عدم درک مسئله		
حواس‌پرت است. (الف ۳)		عدم درک	عدم درک
خوب به چه دردی می خوره (ب ۷)			

شکل ۵. کدگذاری محوری برخورد اولیه با تکلیف پژوهشی کلاس

احساسات و رفتارهای مؤثر در مراحل، بر اساس مشاهدات و نظر مربی نیز ثبت شد که به اعتباربخشی بیشتر یافته‌ها کمک می‌کند.

با توجه به جدول و مقایسه مفاهیم به‌دست‌آمده، عملکرد کودکان پیش‌دبستانی ماه گل و ترنم در مرحله برخورد با تکلیف پژوهشی دربرگیرنده آموزش، آماده‌سازی (ساخت) و رفتارهای پیش نگر، کنجکاو و عدم درک است که در مقایسه با مدل بت به‌جای خواندن دارای مرحله آموزش مفاهیم است. خواندن در کودکان پیش‌دبستانی ماه گل و ترنم شهر تهران به‌صورت مشابه با مدل بت نیازمند آموزش و آماده‌سازی است و رفتارهای مشابهی با رفتارهای مرحله اول مدل بت وجود دارد.

جدول شماره ۲ نشان می‌دهد، ۱ کودک با ۵ درصد پیش نگر و با تأثیر مثبت در رفتار و با نشان (علائم) هیجان بود. ۱۴ نفر با ۷۰ درصد علاقه‌مند و با تأثیر مثبت و با نشان دارای انگیزه برای یادگیری بودند. ۵ نفر باقی‌مانده با ۲۵ درصد دچار عدم درک با تأثیر منفی بودند؛ یعنی ارتباط آموزش و مراحل پژوهش را درک نکردند.

پرسش دوم پژوهش: فعالیت کودکان دوره پیش‌دبستانی مرکز پیش‌دبستانی ماه گل و ترنم شهر تهران

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]
[DOR: 20.1001.1.24237418.1395.3.4.2.2]

جدول ۲. فراوانی و درصد فراوانی احساسات و رفتارهای مؤثر مرحله اول، تعداد ۲۰ نفر

رفتار/ تأثیر/ نشان	فراوانی	درصد فراوانی
پیش‌نگری/ مثبت / مشتاق و با هیجان	۱	۵ درصد
کنجکاوی/ مثبت / علاقه‌مند و دارای انگیزه برای یادگیری	۱۴	۷۰ درصد
ناتوانی در درک/ منفی / بی درک در ارتباط آموزش و مراحل پژوهش	۵	۲۵ درصد
جمع کل	۲۰ نفر	۱۰۰ درصد

جدول ۳. نمونه مصاحبه و مشاهده مرحله جستجو و مقوله‌های مربوط و مقایسه با مدل بت

نمونه جملات از مصاحبه و مشاهده جستجو برای تکلیف پژوهشی کلاس درس	مفهوم‌سازی	مقوله‌بندی	مقایسه با مراحل و رفتارهای مرحله دوم مدل بت
اول برنامه‌ریزی می‌کنیم (ب ۲)	می‌داند چه یابد بکند	برنامه‌ریزی	برنامه‌ریزی
اول فکر می‌کنیم که باید چطوری شروع کنیم. (ب ۶)	تفکر		
نمی‌دانم حالا باید چه‌کار کنم (ب ۵)	تهیه چهارچوب کار		تعریف
بعد نقشه می‌کشیم (الف ۱)			
از اینترنت با بابام گرفتم. تو کتاب دیدم، تو تلویزیون می‌گفت. (الف ۵)	جستجو برای اطلاعات	جستجو	یافتن
مامانم میگه گاو خیلی مفیده (ب۶)			
شما کتابی در موردش ندارید؟ (الف ۸)			
این هفته با بابام می ریم باغ‌وحش. (ب ۴)	کفایت اطلاعات	جمع‌آوری	
بازم باید در موردش فکر کنیم؟ (ب ۶)	به‌دست‌آمده		جمع‌آوری
چه چیز دیگه ای داره؟ (الف ۴)			
هر چی پیدا کردم خوب بود و فکر می‌کنم همین درسته. (ب ۱)	به یافته‌هایش ایمان دارد		ارزیابی
چیز دیگه ای لازم نیست. مامانم گفته. (ب ۴)			
از موضوع نقاشی کشیدند.		ساماندهی	ساماندهی
می‌خندد، حتماً دانشمند میشم (ب ۲)	علاقه به ادامه کار	شادی	شادی
تحقیق رو دوست دارم (ب ۳)			
من یک گاو را دیدم که تصادف کرده بود. (الف۹)	اطلاعات بیشتر اما نامرتبط	انحراف از موضوع	انحراف از موضوع
بابابزرگم یک اسب شاخ‌دار دیده. (ب ۱۰)			
اولش آسان بود اما هیچی پیدا نکردم (الف۸)		کنجکاوی	کنجکاوی
بابام هم میگه سخته. باید ببینم کجا رو نگشتم (ب ۳)			
اصلاً دوستش ندارم (لف۵)	عدم تفکر در مورد صحت	خشم	خشم
سگ وحشیه دیگه (ب ۱۰)	اطلاعات به‌دست‌آمده		
دیگه نمیام کلاس . اصلاً کتابشم ندارم (ب ۷)	عدم موفقیت در جستجو	ناامیدی	ناامیدی
دوستش ندارم. (ب ۱)			
توجهی به‌کل فرایند ندارد (الف ۳)	عدم توجه	حواس‌پرتی	حواس‌پرتی

در جستجو برای تکلیف پژوهشی کلاس درس در مقایسه با مدل بت چگونه است؟

با توجه به جدول و مقایسه مفاهیم به‌دست‌آمده عملکرد کودکان پیش‌دبستانی ماه گل و ترنم در مرحله جستجو دربرگیرنده برنامه‌ریزی، جستجو و جمع‌آوری و ساماندهی است و تعریف بسیار کم دیده شد و در مقایسه با مدل بت این مرحله برای آنان فاقد ارزیابی بود. به دلیل اینکه کودکان به یافته‌های خود ایمان داشتند و آن‌ها را کاملاً صحیح می‌دانستند. آنان در این مرحله نیز نیازمند کمک‌مربی و والدین هستند. رفتارهای مشابهی با رفتارهای مرحله دوم مدل بت دیده شد. رفتار شادی کمتر از سایر رفتارها دیده شد. برای درک بیشتر مطابقت رفتارها علاوه بر مقوله‌بندی، تحلیل فراوانی احساسات و رفتارهای مؤثر مرحله دوم مدل بر اساس مشاهدات و نظر مربی ثبت شد که به اعتباربخشی بیشتر یافته‌ها کمک می‌کند.

جدول شماره ۴ نشان می‌دهد، ۸ کودک با ۴۰ درصد شادبودند و با تأثیر مثبت توانائی به‌کارگیری مفاهیم را داشتند. ۱۱ نفر از آنان با ۵۵ در صد انحراف از موضوع داشتند این تأثیر بیشتر مثبت است، اطلاعاتی را جستجو می‌کردند که ارتباطی با موضوع نداشت، هرچند اطلاعات خوبی بود. ۱۱ نفر با ۵۵ درصد کنجکاو بودند و دارای انگیزه و علاقه جهت ادامه کار بودند. این افراد گاهی اطلاعاتی به

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

[DOR: 20.1001.1.24237418.1395.3.4.2.2]

دست می‌آوردند که اشتباه بود اما نشان از توجه آنان به موضوع داشت. ۵ نفر با ۲۵ درصد خشمگین بودند. آنان از شنیدن این‌که اطلاعات آنان اشتباه است خشمگین می‌شدند. ۳ نفر با ۱۵ درصد با تأثیر منفی از ادامه کار ناامید شدند. ۱۷ نفر با ۸۵ درصد از کودکان با تأثیر منفی دچار حواس‌پرتی بودند.

پرسش سوم پژوهش: کودکان دوره پیش‌دبستانی مرکز پیش‌دبستانی ماه گل و ترنم شهر تهران نتایج تکلیف پژوهشی کلاس را در مقایسه با مدل بت چگونه بیان می‌کنند؟

شکل ۶. کدگذاری محوری جستجو تکلیف پژوهشی کلاس

جدول ۴. فراوانی و درصد فراوانی احساسات و رفتارهای مؤثر کودکان در مرحله دوم با تعداد ۲۰ نفر

رفتار/ تأثیر/ نشان	فراوانی (جمع کل)	درصد فراوانی (جمع کل)
شادی / مثبت / توانائی به‌کارگیری مفاهیم	۸ (۲۰)	۴۰ درصد (۱۰۰٪)
انحراف از موضوع / به سمت مثبت / یافتن اطلاعات ارزشمند غیر مرتبط با موضوع	۱۱ (۲۰)	۵۵ درصد (۱۰۰٪)
کنجکاوی / زمانی مثبت و زمانی منفی / انگیزه و علاقه	۱۱ (۲۰)	۵۵ درصد (۱۰۰٪)
خشم / منفی / جستجوی اطلاعات نامرتبط	۵ (۲۰)	۲۵ درصد (۱۰۰٪)
ناامیدی و ناکامی / منفی / ناکامی در جستجو	۳ (۲۰)	۱۵ درصد (۱۰۰٪)
حواس‌پرتی / منفی / مرتبط با کل مرحله	۱۷ (۲۰)	۸۵ درصد (۱۰۰٪)

جدول ۵. نمونه مصاحبه و مشاهده مرحله ارائه و مقوله‌های مربوط و مقایسه با مدل بت

نمونه جملات از مصاحبه و مشاهده ارائه تکلیف پژوهشی کلاس درس	مفهوم‌سازی	مقوله‌بندی	مقایسه با مراحل و رفتارهای مرحله سوم مدل بت
تقلید صدای حیوانات	تفکر مجدد در مورد	تفسیر	تفسیر
مامانم گفت اهلیه اما من فکر می‌کنم وحشیه (ب ۳)	اطلاعات به‌دست‌آمده		
از اینترنت عکس هاش رو گرفتم و از تلویزیون دیدم. (الف۵)	اتصال اطلاعات به هم	تلفیق	تلفیق
یک کتاب دیگه خریدم. تو خونه با مامانم تمرین کردم (الف۴)			
مگه ندیدین که از نمایشگاه کتاب خریدم از اونجا یاد گرفتم (ب ۵)	ارجاع دهی	ارجاع دهی	ارجاع دهی
مامانم گفت (ب ۳)			
تو سی دی گفتن (ب ۳)			
ارائه شفاهی (ب ۲)	ارائه		
ارائه مستقل (الف ۴)		ارائه	ارائه
پرسش پژوهشگر (ب ۱)			
خوشحالم که تموم شد. (ب ۲)	شادی	شادی	غرور
دوست دارم این بار در مورد آتش‌فشان‌ها بگم(الف۵)	علاقه به ادامه کار	آسودگی	آسودگی
تحقیق زنبورم دوست دارم (ب ۶)			
بازم میام (ب ۵)	رضایت از طرح	رضایت	رضایت
دیگه نمی خوام تحقیق کنم (ب۷)	عدم علاقه	عدم رضایت	عدم رضایت
اصلاً کلاس رو دوست نداشتم (الف ۹)	سردرگمی و ملال	ملال	ملال
سردرگم است و حواس‌پرت (الف۳)			

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]
[DOR: 20.1001.1.24237418.1395.3.4.2.2]

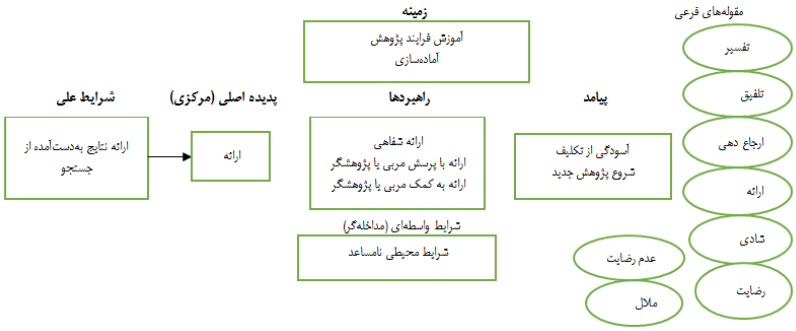

شکل ۷. کدگذاری محوری ارائه تکلیف پژوهشی کلاس

جدول ۶. فراوانی و درصد فراوانی احساسات و رفتارهای مؤثر کودکان در مرحله سوم با تعداد ۲۰ نفر

رفتار/ تأثیر/ نشان	فراوانی	درصد فراوانی
غرور/ مثبت / حاصل موفقیت	۰ (۲۰)	۰ درصد (۱۰۰٪)
آسودگی / مثبت / پس از اتمام تکلیف، احساس علاقه به ادامه با موضوع جدید	۶ (۲۰)	۳۰ درصد (۱۰۰٪)
رضایت / مثبت / در اکثر مواقع	۱۱ (۲۰)	۵۵ درصد (۱۰۰٪)
نارضایتی / منفی / ناکامی درنتیجه جستجو	۴ (۲۰)	۲۰ درصد (۱۰۰٪)
ملال / منفی / زمانی که درک، تمرکز و انگیزه نباشد	۵ (۲۰)	۲۵ درصد (۱۰۰٪)

با توجه به جدول و مقایسه مفاهیم به‌دست‌آمده عملکرد کودکان پیش‌دبستانی ماه گل و ترنم در مرحله ارائه دارای ارجاع دهی و ارائه و در درجات بسیار کمتر دارای تفسیر و تلفیق است. آنان در این مرحله نیز نیازمند کمک مربی و والدین هستند. رفتارهای مشابهی با رفتارهای مرحله سوم مدل بت داشتند. آنان بیشتر شاد بودند تا مغرور باشند.

بر طبق جدول۶ هیچ‌یک از آنان پس از ارائه کار خود مغرور نشدند. ۶ نفر با فراوانی ۳۰ درصد از کار خود احساس آسودگی داشتند. این تأثیر مثبت است و آنان علاقه‌مند به ادامه کار با موضوعی جدید بودند. ۱۱ کودک با فراوانی ۵۵ درصد از شرکت در کلاس و ارائه خود راضی بودند. این تأثیری مثبت است و در اکثر مواقع هست. ۴ کودک با فراوانی ۲۰ درصد از کار رضایت نداشتند. این تأثیر منفی است. ۵ نفر با فراوانی ۲۵ درصد دچار ملال شدند. این تأثیر منفی است و زمانی رخ می‌دهد که درک، تمرکز و انگیزه نباشد.

بحث و نتیجه‌گیری

با توجه به یافته‌ها مرحله اول فرایند جستجوی اطلاعات کودکان دوره پیش‌دبستانی ماه گل و ترنم با مدل بت متفاوت است. اما آنان نیز نیازمند آموزش و آماده‌سازی هستند. مؤلفه‌های رفتارهای «پیش‌نگری»، «کنجکاوی» و «عدم درک» مشابه با رفتارهای مرحله اول مدل بت است. کودکانی که رفتار پیش‌نگری داشتند؛ به‌تنهایی به جستجوی اطلاعات می‌پردازد. بدین معنی که می‌توانست بدون کمک به حل مسئله بپردازد. کودکانی که رفتار کنجکاوی داشتند؛ هرچند مشتاقانه به سراغ اطلاعات نمی‌رفتند اما در این مورد کنجکاو و پیگیر بودند. کودکانی که رفتار عدم درک داشتند؛ کسانی بود که با مراحل ارتباط برقرار نکردند و نتوانستند از آموزش‌ها استفاده کنند. درنتیجه می‌توان گفت رفتار هر کودک در یکی از سه مقوله این مرحله می‌گنجد و درواقع می‌توان گفت رفتارهای این مرحله با مدل بت (۲۰۱۴) مطابقت دارد. کنجکاوی در این مرحله به‌عنوان مرحله اول در مدل شاه اوغلو (۲۰۱۰) نیز دیده می‌شود.

مرحله دوم فرایند جستجوی اطلاعات کودکان دوره پیش‌دبستانی ماه گل و ترنم در بعضی مقوله‌ها با مدل بت مطابق است. این مرحله در آنان دربرگیرنده فرایندهای «برنامه‌ریزی»، «جستجو»،«جمع‌آوری» و «ساماندهی» است. برنامه‌ریزی به‌طور ویژه‌ای اشاره به جستجو دارد. تعریف یک عمل تضمین می‌کند که کودکان به‌طور دقیق درک کنند که چه چیزی از آن‌ها انتظار می‌رود. عدم آشنایی کودکان با «تعریف» می‌تواند به این دلیل باشد که آنان تابه‌حال این عمل را انجام نداده‌اند و نمی‌دانند برای جستجوی اطلاعات چه باید بکنند. این مسئله دلیلی بر ضرورت آموزش سواد و رفتار اطلاعاتی مناسب به کودکان است. جستجو که معادل یافتن در مدل بت است، عمل کسانی است که می‌دانند برای یافتن پاسخ به سراغ منابع بروند. آنان از حداقل منابع اطلاعاتی و یا انسانی آگاه بودند.

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

[DOR: 20.1001.1.24237418.1395.3.4.2.2]

جمع‌آوری نیز مخصوص کسانی بود که توانستند اطلاعات را از منابع استخراج کنند. منابع در این مرحله دربرگیرنده بیشتر منابع انسانی است و منابع اطلاعاتی کمتر موردتوجه بودند. این مسئله نیز دلیلی بر ضرورت آموزش‌های کتابشناسی، آشنایی با کتابخانه و آشنایی با منابع اطلاعاتی است. هنوز کودکان توانائی ارزیابی اطلاعات را ندارند. کودکان در بیان مطالب مورد جستجو به‌گونه‌ای عمل می‌کنند که گویی به گفته خود ایمان‌دارند. آنان حتی به ارزیابی یافته‌های خود فکر نمی‌کنند. برای ساماندهی اطلاعاتی که در طی جستجو به دست آورده‌اند با کشیدن نقاشی از موضوع خود و یا آوردن صفحه‌ای از کتاب و یا چاپ عکسی از اینترنت این عمل را نشان دادند. دو مرحله آخر حتی در مدل بت نیز جزء مراحلی نامیده شده که درک آن برای دانش‌آموز سخت است و انتظار زیادی در اجرای آن ندارد. رفتارهای مؤثر دربرگیرنده «شادی»، «انحراف از موضوع»، «کنجکاوی»، «خشم»، «ناامیدی و ناکامی» و «حواس‌پرتی» است. شادی در این مرحله حاصل از توانائی به‌کارگیری مفاهیمی است که در مرحله آغاز یاد گرفته‌اند. آن‌ها با استفاده از آموزش‌ها و توانایی‌های خود به جستجو پرداختند. در انحراف از موضوع کودکان آموزش‌ها را دریافت کرده‌اند؛ اما هنوز تمرکز کافی در جستجو ندارند وگاهی اطلاعات نامرتبطی با موضوع ارائه می‌دهند. این رفتار در اکثر کودکان دیده شد. کسانی که کنجکاو بودند در به‌طورمعمول بر فعالیت خود متمرکز بودند و دارای انگیزه و علاقه جهت ادامه کار بودند. کسانی که خشمگین بودند از شنیدن این‌که اطلاعات آنان اشتباه است خشمگین می‌شدند. خشم، ناامیدی و ناکامی در مورد این کودکان نمود واضحی ندارد. آنان به دلیل ایمانی که به یافته‌های خود بخصوص از منابع انسانی دارند کمتر دچار عدم اطمینان می‌شدند و ممکن است بتوان چنین تصور کرد که آنان دارای رفتارهایی چون تقلید از دیگران، ترس و عدم تمرکز و حواس‌پرتی هستند. این مرحله در مرحله دوم تا چهارم پژوهش شاه اوغلو (۲۰۱۰) نیز دیده می‌شود که دربرگیرنده پژوهش و پرسیدن سؤال، مشاهده و ثبت اطلاعات و استنتاج است.

مرحله سوم فرایند جستجوی اطلاعات کودکان دوره پیش‌دبستانی ماه گل و ترنم در بعضی مقوله‌ها با مدل بت مطابق بود. «تفسیر»، «تلفیق»، «ارجاع دهی» و «ارائه» مجموعه فرایندهای مرحله سوم هستند. کودکان توانایی تفسیر و تلفیق اطلاعات به زبان خودشان را داشتند. البته این عمل در آنان بسیار متفاوت از آن چیزی است که دانش آموزان بزرگتر انجام می دهند و این فرایند در کودکان پیش دبستانی در حد درک از موضوع بود. آنان می‌توانستند منابع اطلاعات خود بیان نمایند. البته در مدل بت نیز این مسئله عنوان‌شده که ارجاع دهی ممکن است برای دانش آموزان دبستانی بیش‌ازحد دشوار باشد. ارائه تکلیف در اکثر کودکان وجود داشت. هرچند این ارائه‌ها یکسان نبودند و از جهاتی بسیار باهم متفاوت بودند. مؤلفه‌های رفتاری مرحله سوم «آسودگی»، «رضایت»، «عدم رضایت» و «ملال» است. یافته‌ها نشان می‌دهد که در فرایند جستجوی اطلاعات کودکان دوره پیش از دبستانی، غرور جایی ندارد. به نظر می‌رسد این رفتار در کودکان دوره پیش‌دبستانی شادی و رضایت باشد تا غرور. کسانی که احساس آسودگی داشتند بعد از انجام پژوهش آماده بودند تا در موضوع جدیدی پژوهش نمایند. مثلاً یکی گفت: من می‌خواهم بعداً در مورد آتش‌فشان تحقیق کنم و دیگری گفت موضوع بعدی من میشه خرس قطبی باشه؟ رضایت در کودکانی مشاهده شد که مفاهیم را درک کرده بودند و توانسته بودند کم‌وبیش از عهده تکالیف برآیند. عدم رضایت متوجه گروهی بود که در مرحله اول ناموفق بودند و آموزش‌ها کمک چندانی به آن‌ها نکرده بود. کسانی که احساس ملال داشتند کسانی بودند که مفاهیم را به‌خوبی درک نکرده بودند و دارای انگیزه برای جستجو نبودند. آن‌ها کسانی بودند که موضوعی برای جستجوی خود نیافته بودند و مربی یا والدین موضوعی پیشنهاد داده بودند. در حالت کلی کودکان دوره پیش‌دبستانی همه رفتارهای این مرحله غیر از غرور را داشتند. همچنین این مرحله در مرحله پنجم پژوهش شاه اوغلو (۲۰۱۰) نیز دیده می‌شود که دربرگیرنده ارائه و به اشتراک‌گذاری است. پژوهش بوریسوا، هاویگروا، سیمیکور، ۲۰۱۲؛ هاویگروا، هاویگر، ۲۰۱۳؛ بوریسوا، هاویگروا، ۲۰۱۵ تنها به پرسشگری کودکان توجه کرده و پژوهش شاه اوغلو (۲۰۱۰) به رفتارهای مؤثر در فرایند جستجوی اطلاعات بی‌توجه است و این نقطه قوت پژوهش حاضر است. نتایج نشان می‌دهد آموزش فرایند پژوهش به کودکان دوره پیش‌دبستانی و آشنایی آنان با منابع اطلاعاتی می‌تواند در برنامه‌ریزی آموزشی برای آنان و موفقیت‌های تحصیلی و پژوهشی آنان مؤثر باشد.

References

Agarwal, N. K. (2014). Use of touch devices by toddlers or preschoolers: observations and findings from a single-case study. In New Directions in Children's and Adolescents' Information Behavior Research (pp. 3-37). Emerald Group Publishing Limited.

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]
[DOR: 20.1001.1.24237418.1395.3.4.2.2]

terly, 74(3), 299-336.
Danahy, L., & Olson, J. (2003). Literacy for the littlest: Sharing books with babies and toddlers. Literacy Harvest, 10(1), 41-45.
Davarpanah, MR (1388). Human information behavior. Tehran: Dbyzsh. (Persian)
Dresang, E., Campana, K., & Kotrla, M. B. (2011). Pierce County Library System Emergent Readers Literacy Training and Assessment Program Research Report. Retrieved from the internet [https: //www. piercecountylibrary. org/files/library/research-report. pdf].
Eastin, M. S., Yang, M. S., & Nathanson, A. I. (2006). Children of the net: An empirical exploration into the evaluation of Internet content. Journal of Broadcasting & Electronic Media, 50(2), 211-230.
Fatková, G. (2013). Limity antropologie dětství: případ „dětství "v sociálně vyloučené lokalitě. Lidé města, č, 15.
Fattahi, R. (May 1383). The use of information literacy to optimize the research process. The authorities in rahmatolah fattahi (ed.), Proceedings of users and the development of information literacy education in libraries and information centers. Article published in the International Conference on Education of users and the development of information literacy in libraries and museums (135-152). Mashhad: Organization of Libraries, Museums and Documents Center of Astan Quds Razavi.
Fox, M. (2001). Reading magic: Why reading aloud to our children will change their lives forever.Orlando, FL: Harcourt.
Havigerová, J. M., & Haviger, J. (2014). Where preschool children acquire information about a topic that they enjoy: giftedness-based study. Procedia-Social and Behavioral Sciences, 112, 219-224.
Hirish, S. G. 1997. " How Do Children Find Information on Different Types of Tasks? Children's Use of the Science Library Catalog." LIBRARY Trends 45: 725-745.
Honig, A. S. (2004). Infants and Toddlers: Sharing Stories with Infants and Toddlers. Early Childhood Today, 19(2), 24-26.
Jalali, Rustam. (1391). Sampling in qualitative research. Qualitative research in health sciences.1(4), 310 – 320. (Persian)
Julien, H., & Williamson, C. (2011). Discourse and practice in information literacy and information seeking: Gaps and opportunities. Information Research [P], 16(1), 1-10.
Kuhlthau, C. C. (2005). Kuhlthau's Information Search Process. In Fisher Karen A (ed). (1390).Theories of information behavior. Firoozeh Farashbandi Translators L. Maktabi, Mohsen Haj zainolabedini ... and others. Edited by Zahid Bigdelli Tehran: librarian. (Persian)
Large, A. Nesset, V. Beheshti, J. & Bowler, L.
Agosto, D. E., & Hughes-Hassell, S. (2005). People, places, and questions: An investigation of the everyday life information-seeking behaviors of urban young adults. Library & information science research, 27(2), 141-163.
Arnold, R. (2005). Charming the Next Generation: A Strategy for Turning Toddlers into Readers. School Library Journal, 51(7), 30.
Bazargan, Abbas. (1395). an Introduction to Qualitative Research Methods and Common Approaches to Behavioral Sciences. Tehran. Didar. 91-123.
Bigdeli, Zahid., Shahini, Shabnam., Shah Karami,nargesh and Chalyk, Zahra (1394). Seeking process shahid Chamran University graduate students and their usage of electronic resources_ printed and human. Human interaction and information, 2 (2), 42-53. (Persian)
Bilal, D. (2000). Children's use of the Yahooligans! Web search engine: I. Cognitive, physical, and affective behaviors on fact-based search tasks. Journal of the Association for Information Science and Technology, 51(7), 646-665.
Bilal, D. (2002). Perspectives on children's navigation of the World Wide Web: does the type of search task make a difference? . Online Information Review, 26(2), 108-117.
Bilal, D., & Kirby, J. (2002). Differences and similarities in information seeking: children and adults as Web users. Information processing & management, 38(5), 649-670.
Bowler, L., Large, A., & Rejskind, G. (2001). Primary school students, information literacy and the Web. Education for Information, 19(3), 201-223.
Burešová, I., Havigerová, J. M., & Šimíková, M. (2012). Information Behaviour of Gifted Children–The Qualitative Study. Procedia-Social and Behavioral Sciences, 69, 242-246.
Burešová, I., & Havigerová, J. M. (2015). Information Behavior of Gifted Children in the Preliterate Stage–Qualitative Study. American Journal of Educational Research, 3(2), 159-165.
Catalano, A. (2013). Patterns of graduate students' information seeking behavior: A meta-synthesis of the literature. Journal of Documentation, 69(2), 243-274.
Chen, L. C., & Chen, Y. P. (2013). Development of Information Literacy Assessment and Students erformance: A Case Study on a Second-Grade Information Literacy Curriculum. Journal of Educational Media & Library Sciences, 51(1).
Cooper, L. Z. (2002). A case study of information-seeking behavior in 7-year-old children in a semi-structured situation. Journal of the Association for Information Science and Technology, 53(11), 904-922.
Cooper, L. Z. (2004). The socialization of information behavior: A case study of cognitive categories for library information. The Library Quar-

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]
[DOR: 20.1001.1.24237418.1395.3.4.2.2]

School Students. In Proceedings of the Annual Conference of CAIS/Actes du congrès annuel de l'ACSI.

Nesset, V. (2015). Using empirical data to refine a model for information literacy instruction for elementary school students. Information research – an International Electronic Joural, 20(1).

Rang amiz Tusi, Safiyah (1392). Analysis Capabilities in the development of information literacy skills, children's websites. (Master's thesis). Faculty of Education and Psychology, Ferdowsi University of Mashhad. (Persian)

Şahhüseyinoğlu, D. (2010). Children as researchers: a report from 6 year old Turkish students 'science' classroom. Procedia-Social and Behavioral Sciences, 2(2), 5152-5156.

Saif, AA (1395). Modern educational psychology, psychology of learning (Edition 7). Tehran: doran. (Persian)

Sarkhtanloo, Mojtaba.,Hamid, RezvanfarAhmed (1389). The role of human resources and psychological characteristics of students seeking behavior of Iranian Agricultural Extension and Education. Journal of Library and Information Science. 2 (13),242-266.(Persian)

Shenton, A. K., & Dixon, P. (2003). Youngsters' use of other people as an information-seeking method. Journal of Librarianship and Information Science,35(4), 219-233.

Shenton, A. K., & Dixon, P. (2005). Information needs: Learning more about what kids want, need, and expect from research. Children and Libraries, 3(2), 20-28. Retrieved from EBSCO host

Shenton, A. K., & Hay-Gibson, N. V. (2011, September). Modelling the information behaviour of children and young people: More inspiration from beyond LIS. In Aslib Proceedings (Vol. 63, No. 5, pp. 499-516). Emerald Group Publishing Limited.

Skutil, M., Krupová, J., & Svárovská, A. (2012). Sources of Information in the Life of Pupils in the 1st Grade of Primary School. Procedia-Social and Behavioral Sciences, 69, 2237-2242.

Slone, D. J. (2004). Internet search approaches: The influence of age, search goals, and experience. Library & Information Science Research, 25(4), 403-418.

Sod bakhsh, Leila, Nick kar, M. (1384). The impact of teaching information literacy skills of students seeking behavior. Iranian Journal of Book 16 (3), 53-58.

Wilson, T.D. (1999) "Models in information behaviour research" Journal of Documentation, 55(3) 249-270.

Wray, D., & Lewis, M. (1997). Extending literacy: Reading and writing non-fiction in the primary school. London: Routledge.

(2006). "Bonded design": A novel approach to intergenerational information technology design. Library & Information Science Research, 28(1), 64-82.

Large, A., & Beheshti, J. (2000). The Web as a classroom resource: Reactions from the users. Journal of the Association for Information Science and Technology, 51(12), 1069-1080.

Large, A., Nesset, V., Beheshti, J., & Bowler, L. (2004). Design criteria for children's web portals: A comparison of two studies. Canadian Journal of Information and Library Science. 28(4): 45-72.

Levine, M. (2002). A mind at a time: America's top learning expert shows how every child can succeed.New York: Simon & Schuster.

Lewis, L. L. (2005). Raising a book loving child.Tennessee Reading Teacher, 34(1), 24-26.

Limberg, L. & Sundin, O. (2006). Teaching information seeking: relating information literacy education to theories of information behaviour. Information research, 12(1), 9.

Limberg, L., & Sundin, O. (2006). Teaching information seeking: relating information literacy education to theories of information behaviour. Information research, 12(1), 9.

Madden, A. D., Ford, N. J., Miller, D., & Levy, P. (2006). Children's use of the internet for information-seeking: What strategies do they use, and what factors affect their performance? . Journal of Documentation, 62(6), 744-761. Retrieved from Emerald.

Mansor, Y. (2002). Research in childrenś information seeking Behavior. International Association of School Librarianship, 99-110.

Mehrabadi, S. (1392). Concordance information behavior in children and adolescents interface Persian-language websites for children to model the behavior of the Web. (Master's thesis). Faculty of Education and Psychology, University of Al-Zahra, Tehran. (Persian)

Nahl, D. & Bilal, D. (2007). Information an emotion: the emergent effective paradiym in information behavior research and theory. Medford, NJ: information Today.

Nazary, Maryam. (1384). Information literacy. Tehran: Iran's Center for Information and Documentation. (Persian)

Nesset, V. (2009). The information-seeking behavior of grade-three elementary school students. Proceedings of the American Society for Information Science and Technology, 46(1), 1-3.

Nesset, V. (2013). Two representations of the research process: The preparing, searching, and using (PSU) and the beginning, acting and telling (BAT) models. Library & Information Science Research, 35(2), 97-106.

Nesset, V. (2014, June). Validating a Model for Information Literacy Instruction for Elementary

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

[DOR: 20.1001.1.24237418.1395.3.4.2.2]

Human Information Interaction. Vol. 3, No. 4
http://hii.khu.ac.ir
Original Article

Applicability of BAT Model for Children Information Search Behavior in some Preschools in Tehran

Fatemeh Saleki Maleki: MA, Allameh Tabatabaei University (Corresponding author) f.saleki@gmail.com
Esmat Momeni: Allameh Tabatabaei University
Golnesa Galini Moghaddam: Allameh Tabatabaei University

Abstract

Background and Aim: This study is set to represent information search process in the selected preschool children in Tehran (namely Mahgol and Taranom) and compare the results with BAT model.

Methods: This is an Applied and comparative study with qualitative approach based on grounded theory. Research population was preschool children in Tehran from two different regions of city. Sampling was done by multi-stage and clustering purposive method. Considering the context of the society, preschools in two different regions of Tehran were selected. 20 children were selected as a sample of the study. Three groups including children, teachers and parents were studied.

Results: The results show that information search behavior in Mahgol and Taranom preschools include education, preparing, predictive behavior, curiosity and incomprehension. In comparison with BAT model, it has education of concepts instead of reading. They have shown planning, finding, gathering data and organizing behavior in doing research assignments. Defining behavior was rare and there were no evaluating behavior in comparison with BAT model. Some similar behaviors with BAT model were seen in the second stage. Happiness behavior was seen less than other behaviors. Referencing was seen in the telling stage and there was little interpreting and integrating. The same behaviors with BAT model were seen in the third stage.

Conclusion. Educating information search process to preschool children based on BAT model can enrich children's skills in research.

Keywords: Information search behavior, Preschool children, Information behavior, Information literacy, Bat model, Khanesh.

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

[DOR: 20.1001.1.24237418.1395.3.4.2.2]